

A KÖZÉLELMEZÉSI POLITIKA SZOCIÁLIS VONATKOZÁSAI

ÍRTA:
SZENDY KÁROLY

Minden közigazgatási szervezet bizonyos célok szolgálatában áll. A közigazgatási célok nagy városokban differenciálódnak és a célok bizonyos csoportjai külön-külön szervezetek felállítását teszik szükségessé.

A lakosság élelmiszerellátásának biztosítása, mint közigazgatási cél, csak nagy városokban jelentkezik. A jogrendszerünk által biztosított szabadkereskedelmi forgalomban ugyanis a javak kicserélődése minden közhatalmi beavatkozás nélkül megtörténik. Ahol azonban a csereforgalom lebonyolításának zavartalanságához sok ember érdeke fűződik, tehát a megfelelő forgalom és folytonosság közérdek, ott a közhatalom nem nézheti tétlenül, hogy ez a közérdek esetlegességeknél legyen kiszolgáltatva, hanem a rendelkezésére álló eszközökkel közbelép, részint azért, hogy a forgalom útjából az akadályokat elhárítsa, részint pedig azért, hogy bizonyos kényszerítő befolyást gyakoroljon céljának elérése érdekében. Ez a cél az élelmiszerellátás biztosítása a város minden társadalmi és vagyoni réteghez tartozó lakosa számára.

A közhatalom ilyen irányú tevékenységével már az ókorban találkozunk. Róma gabonával való ellátásának biztosítása érdekében az államhatalom gyakran háborút viselt, hogy termelőterületeket szerezzen vagy pedig, hogy a gabonás hajók tengeri útját biztosítsa. A középkori város legfontosabb privilégiuma a vásárjog, statútumaiban pedig fontos szerepet játszik a vásárrendszet. A középkori város élelmiszerellátását a szabad árucserforgalom biztosítja, minthogy a középkori gazdálkodás másik nagy gazdasági tényezője, a földesúri jog, nem tartozott a városi privilégiumok közé. A város közelében lévő termelés nagyságától függött, hogy a városi hatóság a vásártartási privilégiumát, mint hasznóhajtó jogosítványt kezelte-e az élelmiszerellátással kapcsolatban, vagy pedig elsősorban lakosságának ellátását tartotta-e szem előtt. Nagy ipari és kereskedelmi centrumok rendszeresen kedveztek az élelmiszerforgalomnak, míg ahol az élelmiszer (gabona, vágómarha) főleg tranzitáru volt, ott a városi fiskus ezekből a vásárokból pénzelt. Magyarországon Buda az ipari típust képviselte, míg Pest nagy tranzitó marhavásárait és Komárom nagy gabonaforgalmát inkább pénzügyi szempontból használta ki. Az ókori és a középkori város egyaránt folytat tehát közlelmzési politikát. Spárta élelmiszerellátását az erősen kollektív szellemből fakadó rendszabályok, Rómáét a szo-

ciális intervenció, a középkori városokét pedig gazdaságpolitikai intézkedések jellemzik.

A modern városi közlelmzési politika folytatása a középkori hagyományoknak és kezdetben kizárólag az alanyi vásárjogon alapszik. Amikor a primitív piac csereforgalma kezd elégtelennek bizonyulni és a vásárok és hetipiacok tér- és időbeli szaporítása ellenére sincs az élelmiszerellátás biztosítva, hatalmas vásári berendezések épülnek abból a célból, hogy a modern közlekedési eszközökkel bekapcsolt termelőterületek hatalmas élelmiszerszállítmányainak piacolása és szétosztása biztosítható legyen. Így épültek fel a századforduló tájékán a budapesti vásárcsarnokok, állatvásárok és közvágóhidak. Akkor ezeknek a technikai létesítményeknek igen nagy jelentőséget tulajdonítottak. Úgy gondolták, hogy ezek a közlelmzés minden problémáját legalább is olyan hosszú időre megoldják, amíg kapacitásukat a város fejlődése következtében előálló nagyobb forgalom meg nem haladja.

A forgalmat centralizáló technikai berendezések azonban új bajok forrásává váltak. Nevezetesen a centralizáció egyrészt lehetővé, másrészt szükségessé tette a kereskedelem és ezen keresztül a mindig legnagyobb haszonra törekvő tőke bekapcsolódását a csereforgalomba. Az elemi erővel jelentkező kínálat és az ugyancsak elemi erővel megnyilvánuló kereslet közé beékelődött tehát a tőke. Könnyen megmagyarázható, hogy ez a közösség újabb beavatkozását tette szükségessé. A termelő ugyanis kénytelen eladni egyrészt azért, hogy közterheit kifizethesse, másrészt pedig azért, hogy iparcikkekből primer szükségletit fedezhesse, tehát az otthon védelme és a nélkülözéstől való félelem jelentkezik, mint elemi erő a kínálat oldalán. Talán még intenzívebb a kereslet oldalán megnyilvánuló kényszerítő erő, a gyomor. A kettő közvetlen találkozása a piacon tehát a legfőbb biztosítéka a javak feltétlen kicserélődésének.

Más a helyzet abban a pillanatban, amint a kereslet és a kínálat közé bevonul a tőke. A termelő áruját már nem az veszi meg, aki meg is eszi; a fogyasztónak viszont nem az adja el, aki a pénzzel másirányú primer szükségletét elégíti ki, hanem egy harmadikként jelentkező kereskedelmi szervezet, amelynek legfontosabb sajátága, hogy tőkével dolgozik, tehát számol. Ennek a szervezetnek úgyszólván korlátlan teljesítőképessége nem nélkülözhető többé a forgalom lebonyolításában, haszonra való

törekvése azonban, mint mozgató erő, nem hasonlítható össze a termelőt és fogyasztót egymás felé kényszerítő erővel. A tőke hasznát a versenyen kívül úgyszólván semmi sem korlátozza, nagysága pedig sokkal inkább függ egyéb körülményektől, mint a végzett munka, tehát a hasznos teljesítmény terjedelmétől. A haszon növelését éppen a termelői kínálatban és a fogyasztói keresletben jelentkező elemi erők teszik lehetségessé. Vásárlástól való tartózkodás a nagy kínálat esetén, vagy áruvisszatartás nagy kereslet idején, mind igen hatásos eszközei a haszonszerzésnek. Ehhez járul egy másik jelenség, amit a tőke hűtlenségének nevezhetünk. Ha ugyanis más termelési vagy forgalmi ágak rentabilitása nagyobb, mint az élelmiszerforgalom közvetítéséé, a tőke működési színterét oda teszi át.

Mindezek a jelenségek úgyszólván nyomon követték a közéletmezés biztosítását szolgáló vásári és vágóhídi berendezések létesítését. Egy évtized sem kellett ahhoz, hogy a város belássa a beavatkozás szükségét és hogy egyes kikészítési és forgalmi ágak közüzemesítésével igyekezzenek ezeknek a szociális szempontból káros jelenségeknek kiküszöbölésére.

Amint látjuk, a város mindig a tőkés gazdálkodás eszközeit vette igénybe abból a célból, hogy az élelmiszerellátás terén kitűzött céljait elérje, illetőleg, hogy ebben a gazdasági folyamatban szociális szempontokat érvényesítsen. Közben azonban folyton kísértett a pozitív, közhatalmi beavatkozás gondolata, így a múlt század nyolcvanas éveiben a főváros közéletmezési zavarai miatt összehívott ankéton egyik felszólaló követelte, hogy a majorosokat (tehenészetek) ki kell telepíteni a főváros közeléből, mert elveszik a zöldségkertészet elől a termőföldet és ez okozza a konyhakerti termékekben tapasztalható hiányt. Ez persze nem valósulhatott meg, mert a technikai fejlődés következtében a kereskedelem játszva győzte le azokat az akadályokat, amit eddig a távolság jelentett.

1911-ben az Élelmiszerüzem felállítása helyett sokan ajánlották az ármaximálás bevezetését, azonban a szabadkereskedelem elvét ekkor sem sikerült áttörni. Szociálpolitikai célját tehát azáltal valósította meg a főváros, hogy közüzemeket létesített, amelyekkel a szabadversenybe való beavatkozás lehetőségét biztosította maga számára.

Amint látjuk, a tőkének az élelmiszerellátásba való bekapcsolódásával úgyszólván egyszerre született meg a tőkésforgalom káros szociális hatásai elleni küzdelem. Minthogy azonban a kereskedelmi szabadság és a kapitalista gazdálkodás eredményekkel is igazolt létjogosultságát érdemlegesen cáfolni tulajdonképpen nem tudták, a modern társadalom törekvése a legújabb időkig mindig csak arra szorított, hogy a káros hatásokat kiküszöbölje. Így a közéletmezés irányítása, amely tulajdonképpen tiszt-

tán gazdaságpolitikai feladat, igen nagy felületen került érintkezésbe a szociálpolitikával, amely úgy kíséri a tőkés gazdálkodást, mint vándort az árnyéka.

A pozitív beavatkozás gondolatából tulajdonképpen csak a világháború alatt lett valóság, amikor a jegyrendszer, az ármaximálás, a hatósági áruközpontok felállítása már a szabadkereskedelem elvének időleges áttörését jelentette. Ez az állapot 10 évig tartott. Mindenki szükséges rossznak tekintette és azt hitték, hogy a konszolidáció bekövetkezésével a pozitív beavatkozás ismét eltűnik a gazdaságpolitika szertárából. Az 1925-től 1930-ig tartó periódus igazolni látszott ezt a feltevést, azonban az 1931-ben hirtelen bekövetkezett gazdasági válság mintha csak élő cáfolata lett volna a szabadkereskedelem elvén felépülő gazdasági rendszer helyességének. A közhatalomnak ismét több oldalról kellett beavatkoznia. Árkiegészítés, boletta, prémium, egykéz, kontingentálás, mint a beavatkozás régi és új eszközei ismét előkerültek. Ennek a félig kötött gazdálkodásnak megint csak improvizált jellege volt és a szabadkereskedelem elvének háttérbeszorulása időlegesnek látszott.

Sokan úgy vélik, hogy ezeket a rendkívüli intézkedéseket rendkívüli idők tették szükségessé és egy eljövendő gazdasági-békés korban nem lesz rájuk szükség. Az új gazdaságpolitikai irányok hívei viszont gazdasági átalakulás jelenségeinek tekintik ezeket, amelyek a jövőben valamilyen formában állandósulni fognak. Ennek az új gazdasági berendezkedésnek körvonalait láthatjuk ugyan, lényegére és állandóságára vonatkozó véleményt mondani azonban ma még korai. Jellemző, hogy Schacht német birodalmi pénzügyminiszter egyes nyilatkozataiban szintén célzott a kereskedelmi szabadsághoz való visszatérésre, viszont a nagy nyugati demokráciák gazdaságpolitikája is telítve van ma már a kötött gazdálkodás elemeivel.

A vitába tulajdonképpen beleszólni nem kívánok, de ezen a helyen, amelyet a magyar közéletben elfoglalok, nem volna célravezető bármely állásfoglalás. Az kétségtelen, hogy a modern nagyváros vezetői kénytelenek a dolgok menetébe beavatkozni, azonban az egyéni tevékenység kizárása, vagy erősebb korlátozása eddig nem mutat fel eredményeket, talán az ellenkezője tapasztalható. Mint a főváros közigazgatási szervezetének vezetője, többnyire adott helyzetek előtt állok és így elsősorban ezekben a helyzetekben jelentkező problémák kell, hogy foglalkoztassanak. Ezek a problémák mindig jelen időben és a való élethez egészen közel esnek. Ez a közelség nem engedi meg nekem, hogy a problémákat alapelveimre bontsam, s azokkal külön foglalkozzam. Ezek a problémák körülbelül így fogalmazhatók meg: Miképpen biztosítható a kispénzű városi tömegek vásárlóerejéhez mért színvonal? Hogyan

lehet a termelést végző mezőgazdaság teljesítőképességét konzerválni, vagy fokozni? Miképpen lehet a piacrahozatal és árueosztás munkáját végző kereskedelem és feldolgozóipar érdekeit megvédeni? Végül hogyan lehet a közönségnek az élelmiszerellátással kapcsolatos közegészségügyi érdekeit biztosítani?

A közéletmezésnek felsorolt vonatkozásaiban mindenütt dominál a szociálpolitikai elem. A továbbiakban látni fogjuk, hogy a székesfőváros közigazgatási szolgálata miként valósítja meg ezeket a szociálpolitikai szempontokat a közéletmezés terén.

Klasszikus fogalmazás szerint a szabadforgalomban az árszínvonalat a kínálat és kereslet egymáshoz való viszonya alakítja ki. Az ár azonban nem maradhat hosszú ideig a termelési költség alatt és nem emelkedhet hosszú ideig a vásárlóképesség fölé. Ha bármelyik eset bekövetkezik, a közgazdasági életben feltétlenül káros jelenségek okává kell válnia. Ezek a káros hatások azonban a gyakorlatban sokszor már csak akkor észlelhetők, amikor a termelés már jóvátehetetlenül visszafejlődött, vagy a fogyasztás a normális létfenntartás mértéke alá süllyedt. Így pl. 1931-34. években a magyar állatexportban két és félmillió q-ás kiesés állott be. Ez a budapesti húsarakat 35%-kal szállította alá. Ennek következtében az állattartás és hizlalás rentabilitása hosszú időre megszűnt, az ország állatállománya pedig 10-25%-kal csökkent. Mikor azután 1935-36. években az állatexport némileg emelkedett, megfelelő kínálat hiányában a húsarak ismét 30%-kal emelkedtek ugyanakkor, amikor a munkabérekben emelkedés egyáltalán nem mutatkozott. Az eredmény a budapesti húsfejadag évi 5 kg-os visszaesése volt. Egy ilyen jelenség szociális khatásaiban viszont azt jelenti, hogy a gyengébb keresetű rétegek táplálkozásában megbomlik a fehérje-egyensúly, csökken a munkaképesség, romlik a munkaerőkölcs és a gyermekek fejlődési viszonyai, nő a szociális betegségek száma és csökken a rosszul ellátottakban a nemzeti együvértartozás érzése.

Amint látjuk, az árszínvonalnak az önköltség és a vásárlóerő által megszabott határai a gyakorlatban elmosódnak és szabályozó hatásuk későn érvényesül. Hozzájárul ehhez, hogy a fogyasztótábor szervezetlensége folytán a szubjektív panaszok is későn terelik a közfigyelmet ezekre a jelenségekre.

Egyébként normális körülmények között is nehezen állapítható meg, hogy a fogyasztói árszínvonal nem tartalmaz-e túlmagas haszonkulcsot, amely – mint improduktív teher – még akkor is káros, ha egyébként az árak a vásárlóképesség által megszabott határ alatt maradnak. Éppen a gazdasági helyzet ilyen pillanatnyi előnyeinek kihasználása teszi a kereskedelmet alkalmatlanná arra, hogy ön-maga regulatora lehessen. Kell tehát valahol bizto-

sító szelepnek lennie, amely a gazdasági erők szabad játékát nem engedi elfajulni. Ezt a hivatást töltik be a közéletmezés szolgálatába állított közüzemek.

Az 1930. évi XVIII. t.-c. (Fővárosi törvény) az üzemek célját klasszikus fogalmazásban úgy állapítja meg, hogy ezek elsősorban a szükségletnek kedvezőbb, tehát jobb és olcsóbb kielégítését szolgálják és csak másodsorban a községi háztartás könnyítését. Áll ez elsősorban a szociálpolitikai célú közéletmezési üzemekre. Ezek közül is főleg a tisztán szociálpolitikai jellegű Lóhúsüzemre és a túlnyomóan szociálpolitikai célt szolgáló Községi Kenyérgyárra.

A Községi Lóhúsüzem évente 10-12.000 drb lovat vág és 40, főleg perifériálisan elhelyezett üzletében 25-30.000 q különböző húsarut hoz forgalomba, nagyrészt az önköltségi ár alatt. Tekintve, hogy magyar viszonylatban a lóhús fogyasztás nem tud általánosságban elterjedni, ez az üzem csaknem kizárólag azt a célt szolgálja, hogy azokon segítsen, akik közsegélyre nem szorulnak ugyan, gazdasági gyengeségük azonban az olcsó lóhús és lóhúskészítmények fogyasztására utalja őket.

A Községi Kenyérgyár legfontosabb feladata a kenyérárak szabályozása, amelyet azáltal ér el, hogy a budapesti pékipar által is gyártott kenyértípusokat hoz forgalomba kb. 200 üzlethelyiségben. Ezeknek árát a főváros úgy állapítja meg, hogy némi haszonkulcsot is tartalmaznak, tehát nem támasztanak a magán pékiparnak árromboló versenyt. A Kenyérgyár ezenkívül mélyen a termelési költség alatt, kg-ként 20 filléres áron ú. n. hatósági kenyert hoz forgalomba, főleg a legszegényebb néposztály kenyér-ellátásának biztosítása érdekében.

Inkább rendkívül nagy teljesítőképessége, mint előtérbe tolt szociálpolitikai szempontok miatt bír nagy árszabályozó hatással a Községi Élelmiszer-árúsító Üzem. 52 üzletében több mint másfélszáz ezer métermázsza árut forgalmaz, úgyhogy ez a mennyiség a forgalombahozott cikkek közül Budapest fogyasztásának – beleértve a jóléti intézményeket és a kórházakat is – csaknem 6-10%-át teszi ki. Az áruk széles skálája lehetővé teszi, hogy ez az üzem mindig ott és úgy léphet közbe, hogy minden jogtalan haszonszerzést le tud törni, főleg a hús- és fehérrárufronton.

Míg az eddig tárgyalt üzemek az árueosztás folyamatának azon a területén fejtik ki szabályozó tevékenységüket, ahol az árueosztás egy kikészítő ipari eljárással is kapcsolatos, addig a főváros kezében lévő Magyar Sertéshizlaló és Húsipari Részvénytársaság nagytétényi sertéshizlaldája a budapesti húsfeldolgozó ipar nyersanyagellátásának kérdésébe kapcsolódik bele. Fontossága szembe-tűnő, ha meggondoljuk, hogy a hús- és zsírárak alakulása a hizott sertés árának függvénye. Ha tehát a székesfőváros a sertésárak alakulását irányítani nem tudná,

problematikussá válnék a fogyasztói húsárak szabályozása érdekében folytatott tevékenysége is.

Az árprobléma megoldásának igen hatályos segédeszköze egyébként a két éve felállított Piacutató Intézet. Ez az intézmény rövid fennállása óta máris rámutatott arra, hogy a fogyasztói árak főleg ott alakulnak kedvezőtlenül, ahol a községi üzemek áruai nem jutnak a fogyasztók közelébe. Így éppen egyes perifériális városrészek árai sokszor magasabbak, mint a fényes belvárosi üzleteké. Így sertéshús-, zsírszalonna-, zsír-, vaj-, sőt száraz- és zöldsézfőzelék-árak tekintetében Kőbánya, Rákosfalva, Zugló, külső Ferencváros és Angyalföld árai vetekszenek a legdrágább belvárosi és budai hegyvidéki árakkal. Ezen az állapoton való segítség a legközelebbi jövő feladata.

A továbbiakban rá fogok mutatni arra, hogy miért tartja fontosnak a székesfőváros az élelmiszerellátás szempontjából a termelő gazdák védelmét.

Budapest sohasem tévesztheti szem elől, hogy több mint egymillió lakosát az ország gazdátársadalma éllelmezi. A termelő gazda kihasználása tehát erkölcsi szempontból is lehetetlen a főváros számára, de praktikus szempontból is káros volna. A kihasználás ugyanis visszahat a termelésre és árufelhozatalra, másrészt pedig az iparcikkeket vásárló gazdátársadalom gazdasági erején keresztül a budapesti ipari termelésre.

Egyébként, amint már értekezésem első részében említettem, a termelő és fogyasztó közvetlen kapcsolata az árucserforgalomra előnyös hatással vannak. A budapesti piacon az őstermelők által a közvetítő kereskedelemnek támasztott verseny az áralakulás szempontjából hasznos. Így közérdek a termelő gazdák személyes árusítási tevékenysége; szükségesek tehát olyan intézkedések, amelyek az ilyenirányú gazdavédelmet célozzák.

A budapesti vásárcsarnokok 2% millió métermázsás évi forgalmából kb. 500.000 métermázsas az a mennyiség, amelyet közvetlenül a termelő hoz piacra, tehát amelyből a közvetítő kereskedelem részben vagy egészben kikapcsolódik. Ha ez a közvetlen felhozatal nem volna, az így felhozott termékek árát is kb. 20%-os kereskedői költség és haszonkulcs terhelné. Gyakorlatilag ez azt jelentené, hogy ennyivel kevesebbet kapna érte a gazda, vagy ennyivel többet fizetne a fogyasztó. A pestkörnyéki gazdát a magas földjára elsősorban értékes, de gyorsan romló és szeszélyes áralakulású termékek előállítására ösztönzi, úgyhogy termelvénye árának 20%-os csökkenését semmiképpen sem tudná elviselni. Idővel visszafejlődnek tehát a közvetlen környék konyhakertészeti termelése és bekövetkeznek a budapesti piacon a fogyasztói árak általános emelkedése. A gazdaérdekek védelmét szolgáló intézke-

dések tehát egyúttal a fővárosi közönség érdekeit is szolgálják.

Ilyen gazdavédelmi szempontok vezették a székesfővárost, amikor 6 kerületi piacon lehetővé tette a gazdakocsikról való közvetlen árusítást és állandóan nagyobbította az élelmiszer-nagyvásártelepen gazdakocsik részére fenntartott vásárteret. Ez, a vásárcsarnokok és kerületi piacok batyuzó felhozatalával együtt, kielégíti a pestkörnyéki gazdaközönség igényeit, jobban mondva megfelel a közvetlen őstermelői felhozatal teljesítőképességének.

Ugyancsak gazdaérdekeket szolgál az élelmiszer-nagyvásártelepen felállított gazdatanácsadó-iroda, amelyet a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara tart fenn a főváros által rendelkezésre bocsátott helyiségekben. A főváros egyébként állandó érintkezést tart fenn főleg a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarával és igyekszik a gazdapanaszokat a közérdek szem előtt tartásával megoldani.

Amint az elmondottakból látjuk, – főleg burgonya-, zöldség-, főzelék- és gyümölcsfelhozatal és árusítás terén – a termelők és a kereskedelem között állandó verseny alakult ki. A termelői felhozatal a nagykereskedéssel a felhozatal volumenén osztozik, a kiskereskedelemmel pedig a fogyasztói ár kialakításánál van versenyben. Ebben a versenyben nemcsak a termelőgazda, hanem bizonyos szempontból a közvetítő kereskedelem is védelemre szorul.

A nagykereskedelmi forgalom a távoli vidékek termeléséből indul ki és a budapesti piac összes felhozatalának $\frac{3}{4}$ részét teszi ki. A nagykereskedelem jelentősége tehát úgy a főváros, mint a távolabbi vidékek termelése szempontjából túlnyomó. Ennek a kereskedő rétegnek érdekeit akként biztosítja a főváros, hogy a nagykereskedelmi forgalmat az élelmiszer-nagyvásártelepre igyekszik koncentrálni, ahol megfelelő méretek és technikai berendezések teszik lehetővé, hogy ez a nagykereskedelmi forgalom olcsón és gyorsan legyen lebonyolítható.

A kiskereskedelem a főváros élelmiszerellátásában a fogyasztóközönség kényelmét és állandó kiszolgálását biztosítja. Érdekeit szolgálják a vásárcsarnokok és élelmiszerpiacok állandó berendezései és azok az intézkedések, amelyekkel a székesfőváros az ú. n. álőstermelői forgalmat küszöbölte ki. Az őstermelői igazolvány-rendszer bevezetése azt eredményezte, hogy a kiskereskedelem 15.000 veszedelemes és illegális versenytárstól szabadult meg. Ebben az intézkedésben a közérdek mellett a kiskereskedelemben érdekelt mintegy 10.000 lélek szociális védelme is megnyilvánul.

Végül meg kell emlékezni a közéleti szolgáltatás legáltalánosabb jellegű szociálpolitikai tevékenységéről, az élelmiszerrendészetről.

Az élelmiszerrendészet célja egyrészt a hamisítások meggátolása, másrészt pedig bizonyos szabályok betartásának ellenőrzése, amelyeket a törvényes rendelkezések egyes élelmiszerek forgalmánál előírnak. Hogy mit jelent az élelmiszerrendészet szociális szempontból, egy példával fogom illusztrálni. Budapest évi tejfogyasztása 150 millió liter. Ha ezt a mennyiséget 10% vízzel hamisítanák, feleslegessé válnék a termelő gazdaságokban 10.000 tehén tartása, a főváros közönsége négy és fél millió pengővel károsodnék meg, az elfogyasztott tejben pedig 6000 q zsírral és 6000 q fehérjével kevesebb tápanyaghoz jutna. Amikor tehát a közigazgatás törvény által előírt minőségi követelmények betartását ellenőrzi, ezáltal nemcsak magát a hamisítást üldözi, hanem fontos szociális és gazdaságpolitikai érdekeket is szolgál.

Az említett forgalmi rendszabályok részben a fogyasztóközönség, részben pedig a termelés érdekeinek védelmét célozzák. Így pl. a vágóhídi kényszer – amellet, hogy az állatok vágása és feldolgozása a modern egészségügyi követelményeknek megfelelően történik – évente mintegy 1000 drb beteg állat húsának forgalomba kerülését akadályozza meg és részesíti ezáltal a főváros közegészségügyét hathatós támogatásban. Viszont a származási hely megjelölése az egyes mezőgazdasági termékeken azt a célt szolgálja, hogy a minőségi termelést folytató, tehát drágábban termelő vidékek, ne legyenek kitéve a gyengébb minőségű áru árromboló versenyének.

Az elmondottakban azokat a szempontokat igyekeztem ismertetni, amelyek a főváros közigazgatását a lakosság élelmiszerellátásáról való gondoskodása terén vezetik. Elsősorban kitértem azokra az adottságokra, amelyeken változtatni nem áll ennek a közigazgatási szervezetnek módjában, hanem azokat, mint tényeket el kell fogadnia. A keretet tehát a világgazdaság erőtenyezői, az állam és társadalom berendezkedése és politikai felfogása alakítja, amelyen belül helyezkedik el a közigazgatás tevékenysége. Csak ezeknek a tényeknek ismeretében található meg az alkalmas és célravezető eszközök, amelyek a város lakosságának élelmiszerellátását az adott viszonyok között jobbra és olcsóbbá teszik. Végül csak így tompíthatók le a gazdasági erők kedvezőtlen alakulásának káros szociális következményei. Másrészt viszont a mindennapi élet problémáinak ismerete szükséges ahhoz, hogy a gazdasági élet irányítására hivatott tényezők helyesen cselekedhessenek.

Az egyes problémák tehát sohasem önmagukban állnak, hanem több más jelenséggel szintetikus összefüggésben. Ennek a szintézisnek felismerése és a helyesen és szakszerűen alkalmazott módszerek teszik lehetővé, hogy a közhatalom a javak lehető igazságos elosztására törekedjék, másrészt pedig, hogy a kisebb gazdasági közösségek partikuláris érdekeit a hangulatkeltő demagóg szövegek figyelmen kívül hagyásával a nemzetcsalád egyetemes érdekeinek vonalába terelje.